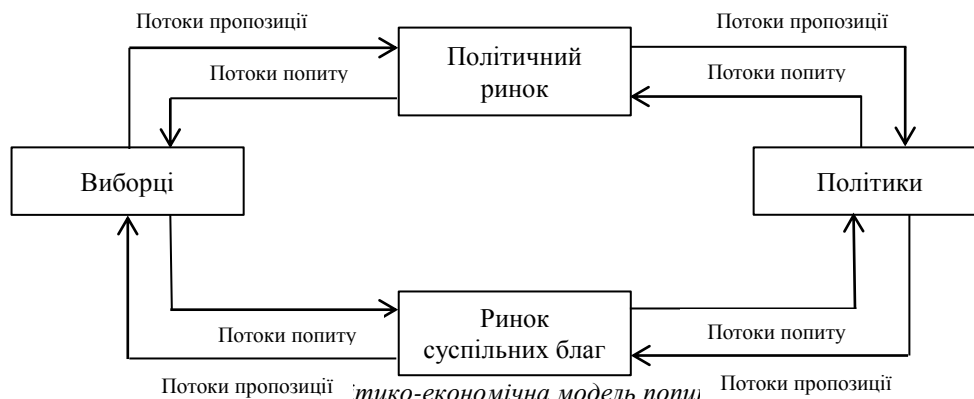

ВПЛИВ ПОЛІТИЧНОЇ СИТУАЦІЇ НА ЕКОНОМІКУ КРАЇНИ (ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПОЛІТИКИ І ЕКОНОМІКИ)

Політику та економіку слід віднести до однієї з головних взаємозалежностей, які потребують вирішення комплексу теоретичних та практичних завдань. Економіка вивчає суспільний процес господарювання; шукає відповіді на запитання: що, скільки, яким чином і для кого виробляти з відповідним дослідженням альтернатив у використанні обмежених ресурсів та засобів. В той час як політика трактується як діяльність з управління якими-небудь суспільними процесами. В змістовному плані ця діяльність постає як вирішення всіх проблем, за винятком моральних, як авторитарне розподілення цінностей, як спосіб регулювання конфліктів. Процес впливу політики на економіку визначається вирішенням складних соціально-економічних завдань та визнанням проблем інтересів у суспільстві. Суб'єкти економічного процесу мають одночасно спільні та різні економічні інтереси. Тому існує необхідність політики відстоювати і захищати інтереси кожного із суспільних суб'єктів, враховуючи вирішення складних питань пріоритетів, рівноваги, накопичення та розподілу.

Політики визначають цілі розвитку та засоби їх досягнення, намагаються досягти схвалення сформованих ними програм і у випадку підтримки виборців шукають шляхи реалізації своїх програм. При цьому виникає значне уточнення та конкретизація початкового задуму. До того ж багато залежить від виконавців, постійний контроль за якими наполегливо необхідний.

Існує своєрідний політико-економічний кругообіг, котрий багато в чому схожий з кругообігом економічних благ. Тільки замість домогосподарств та фірм в цьому кругообігу приймають участь виборці та політики, а замість ринків споживчих товарів та послуг фігурують політичний ринок та ринок суспільних благ (рис. 1).

Найпростішу модель можна описати наступним чином. Виборці формують суспільні вподобання. На політичному ринку обирають найбільш популярних політиків, котрим шляхом голосування виборці делегують свої вподобання. Політики в свою чергу приймають закони та організують постачання виборців суспільними благами.

Кожен з суб'єктів політико-економічного кругообігу залежить від іншого. Це не означає, що кожен з суб'єктів не зберігає свою незалежність і відносну відособленість. Це говорить про те, що будь-які дії суб'єктів політичного процесу рано чи пізно відобразяться й на них самих, хоча й відобразяться в іншому, вже досить перетвореному вигляді.

Взаємодія виборців, політиків та державних службовців утворюють політичний процес. Саме він створює основи для розгортання політики у часі та просторі у формі впорядкованої послідовності дій.

Політичний процес – це впорядкована послідовність дій політичних осіб, котрі переслідують свої власні інтереси та створюють для досягнення своїх цілей політичні інститути. Політичний процес може бути як на мікро-, так і на макрорівні. В першому випадку мова йде про взаємодію окремих індивідів, у другому – про цикл політичних змін в рамках певної політичної системи.

Політичні зміни – це поява нових елементів, характеристик політичного життя в результаті взаємодії осіб політичного процесу. Вони можуть стосуватися способу чи характеру взаємодії між політичними суб'єктами. Великі якісні зміни в політичній сфері призводять до політичного розвитку. Накопичення кількісних змін призводить до якісного стрибку. Характер політичних змін значною мірою зумовлений політико-економічним циклом, межами якого є вибори.

Політичні фактори — фактори, що впливають на політичні погляди та поділяють людей на окремі політичні групи і знаходять вираження в діяльності та прийнятті рішень місцевими органами влади та уряду.

Політичні фактори характеризують рівень стабільності політичної обстановки, захист державою інтересів підприємців, його ставлення до різних форм власності та ін.. Соціально-економічні характеризують життєвий рівень населення, купівельну спроможність окремих прошарків населення і організацій, демографічні процеси, стабільність фінансової системи, інфляційні процеси та ін.

Мета аналізу політичних факторів (державної політики, політики профспілок, міжнародного становища) – виявити економічний вплив змін в методах державного регулювання, дій профспілкових організацій, визначити вплив законодавчих змін на виробничо-збутову діяльність, спрогнозувати ефект від впливу зовнішньополітичних подій на зміну перспектив розвитку ринків в тих чи інших державах і регіонах.

У суспільних системах, де економічне життя стабільне, де ринкові відносини функціонують у чітко визначеному правовому полі, залежність економіки від політичних рішень менш глибока, ніж у тих країнах, де робляться важкі спроби реформування економіки на ринкових засадах. У перехідних економічних системах, коли демонтований колишній господарський механізм, але не створений новий, вплив економічної політики не повинен слабшати.

Взаємодія політики й економіки має вирішальне значення в розвитку будь-якого суспільства. Політика глибоко опосередкована економічною сферою, економічними відносинами, економічними інтересами. У той же час, разом із зростаючими масштабами економічної сфери, ускладненням і поглибленням економічних відносин в суспільстві, росте і вплив політики на економічне життя суспільства. Особливої гостроти проблема взаємовідносин політики і економіки набуває в періоди глибокої ломки суспільних відносин, соціальної структури, уявлень і цінностей суспільної свідомості.

Дослідженням взаємозв'язку між політикою та економікою займається теорія суспільного вибору. Одним з напрямків теорії суспільного вибору є економіка бюрократів. Законодавчі органи створюють виконавчі, а вони, в свою чергу, – широкий апарат для виконання різних функцій держави, котрі зачіпають інтереси виборців. Виборці, котрі проголосували за депутатів, виявляються в безпосередньому підпорядкуванні у бюрократів.

Бюрократія розвивається як ієрархічна структура всередині держави. Вона необхідна в якості стабільної організації для здійснення довгострокових програм, організації, котра може пристосуватися до зовнішніх змін. Періодичне оновлення законодавчих органів поєднується з відносною стабільністю основних ешелонів виконавчої влади. Економіка бюрократії згідно теорії суспільного вибору – це система організацій, котра задовольняє як мінімум два критерії: вона не виробляє економічні блага, котрі мають ціннісну оцінку, та витягують частину своїх доходів з джерел, не пов'язаних з продажем результатів своєї діяльності. Зі зростанням бюрократії розвиваються й негативні сторони управління. Чим більше становиться бюрократичний апарат, тим нижча якість прийнятих рішень, тим повільніше здійснюється їх перетворення в життя. Різні відомства наслідують нерідко протилежні цілі; їх робітники часто дублюють роботу один одного. Застарілі програми не відміняються, створюються все нові й нові циркуляри, збільшується документообіг.

Таким чином, економіка визначає політику, політика визначає економіку, але що більш високий рівень розвитку економіки, то слабший вплив політики. Найбільш глибокі економічні процеси відбуваються незалежно від політики. Навпаки, найбільш глибокі політичні зміни – прямий наслідок економіки. Тому фундаментальною основою постійної і багаторівневої взаємодії політики й економіки є остання.